

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/334/2014
Identifikačné číslo spisu:	6714200080
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:6714200080.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté dieťa J. T., nar. XX.X.XXXX, občan S., trvale bytom XX H., v súčasnosti bytom ako matka, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Zvolen, dieťa rodičov, matky S. T. rodenej C., nar. X.XX.XXXX, bytom U., zastúpenej splnomocnenou advokátskou kanceláriou Brázdil & Brázdilová, advokátska kancelária, Zvolen, Trhová 1 a otca J. T., nar. X.X.XXXX, bytom XX H., zastúpeného spoločnosť SLOV-LEGAL, s.r.o., advokátska kancelária, Bratislava, Dobrovičova 16, IČO: 36 863 157, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marián Janás, za účasti Okresného prokurátora Zvolen, o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu a o návrhu matky na nariadenie predbežného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Zvolen sp. zn. 11 P 1/2014, na dovolanie otca proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. marca 2014, sp. zn. 13 CoP 19/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Navrhovateľke náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen (ďalej okresný súd alebo prvostupňový súd) uznesením zo dňa 17. januára 2014, č. k. 11 P 1/2014-24 zamietol návrh matky na nariadenie predbežného opatrenia, vyslovil, že nemá v konaní o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu právomoc a konanie zastavil. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že návrh matky na nariadenie predbežného opatrenia posúdil ako nedôvodný. Ako konštatoval aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej najvyšší súd alebo dovolací súd), právomoc súdu Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého J. v zmysle ustanovenia § 39 ods. 1 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZMPS“) nie je daná. Vyhovením návrhu matky na nariadenie predbežného opatrenia by sa prejudikovalo rozhodnutie vo veci samej. Dieťa od svojho narodenia do 31. júla 2012 žilo v Japonsku, kedy matka bez súhlasu otca s maloletým odišla na Slovensko. Stav, týkajúci sa maloletého, ktorý matka spôsobila nie je dôvodom na nariadenie predbežného opatrenia, ktorého sa domáha matka dieťaťa v tomto konaní. V danom prípade nejde o situáciu, ktorá predpokladá ustanovenie § 39 ods. 3 ZMPS, aby sa upravil výkon rodičovských práv a povinností tak, aby súd určil, komu dočasne zveruje

maloletého do osobnej starostlivosti. Je preukázané, že v súčasnosti sa dieťa nachádza v starostlivosti matky. Matka vo svojom návrhu poukazuje na to, že otec zbral maloletého bez jej vedomia a bol zadržaný až na letisku v W. a podľa nej stále pretrvávajú obavy, že otec dieťa unesie, avšak matka maloletého si musí uvedomiť, že aj ona opustila S. s dieťaťom bez súhlasu otca a bez jeho vedomia. Je preto v záujme všetkých účastníkov konania pokiaľ rodičia dospeli k záveru, že nemôžu spolu žiť, aby o usporiadaní ich rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu meritórne rozhodli orgány štátu obvyklého pobytu maloletého dieťaťa, ktorým je S.. Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto súd návrh matky na nariadenie predbežného opatrenia v celom rozsahu zamietol. Čo sa týka návrhu matky na úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, súd vo veci nemohol konať a rozhodnúť, a to z dôvodu nedostatku právomoci, pričom sa jedná o neodstrániteľnú prekážku. V danej veci má otec maloletého dieťaťa, ako aj maloleté dieťa, o ktorého právach by sa malo v konaní rozhodovať, štátne občianstvo a bydlisko v krajine, ktorá nie je členským štátom Európskej únie. Vychádzajúc z ustanovenia § 39 ods. 1 ZMPS a chápaním ako štát obvyklého pobytu dieťaťa S., kde dieťa žilo od svojho narodenia od XX. S. XXXX do 1. augusta 2012, a kde malo vybudované zázemie potrebné pre jeho vývoj a starostlivosť a vytvorilo si zjavne aj sociálne a osobné väzby, či už k tejto krajine, jej kultúre, jazyku, mentalite, ako aj silné osobné väzby k príbuzným a ďalším osobám, s ktorými dieťa za obdobie tri a pol roka od narodenia denne prichádzalo do priameho osobného kontaktu, súd vyslovil, že nemá v konaní o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu právomoc konať a konanie v zmysle ust. § 104 ods. 1 O.s.p. zastavil.

Na odvolanie matky Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej krajský súd alebo odvolací súd) uznesením zo dňa 25. marca 2014, č. k. 13 CoP 19/2014-45 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na závery vyslovené v uznesení najvyššieho súdu, sp. zn. 1 Cdo 151/2013 zo dňa 1. októbra 2013. Odvolací súd ďalej konštatoval, že plnenie vyživovacej povinnosti podľa zákona o rodine (podľa slovenského hmotného práva) k maloletému dieťaťu je zákonná povinnosť rodičov k deťom, predstavuje obsahovú zložku základných rodinnoprávných vzťahov. Jej účelom je zabezpečiť a uspokojiť potreby maloletého a bez zabezpečenia výživného zo strany otca môžu byť ohrozené potreby maloletého. Potom určenie výživného formou predbežného opatrenia je opatrením na ochranu maloletého tak ako ho má na mysli ustanovenie § 39 ods. 3 ZMPS. Odvolací súd zrušil uznesenie okresného súdu aj v časti, v ktorej okresný súd vyslovil, že nemá v konaní o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu právomoc konať a konanie zastavil. Poukázal pritom na to, že súd musí otázku obvyklého pobytu dieťaťa posudzovať v každom jednotlivom prípade na základe individuálnych skutkových okolností toho ktorého prípadu. Je skutkovou okolnosťou, že matka s maloletým sa zdržiava na území Slovenskej republiky od 1. augusta 2012. Maloletý tu navštevuje predškolské zariadenie, je v ambulantnej starostlivosti lekára. Súd pri posúdení, otázky, či má osoba obvyklý pobyt na území určitého štátu, musí brať do úvahy všetky relevantné skutočnosti konkrétneho prípadu. Pri posudzovaní obvyklého pobytu dieťaťa - v závislosti aj od veku dieťaťa - bude brať do úvahy kde sa zdržiava na základe dohody rodičov alebo iných rozhodných skutočností. Súd musí otázku obvyklého pobytu dieťaťa posudzovať v každom jednotlivom prípade na základe individuálnych skutkových okolností - toho ktorého prípadu. V súdnej veci je nepochybné, že maloletý sa narodil XX. S. XXXX v S., reálne žil v S. do 1. augusta 2012 to znamená 3 roky a 5 mesiacov. Súd mal potom vychádzať z dĺžky pobytu maloletého na území Slovenskej republiky, mal skúmať či dieťa sa zžilo s novým prostredím. Vychádzajúc z takto vykonaného dokazovania okresným súdom je možné konštatovať, že maloletý dlhodobo, viac ako jeden rok žije na území Slovenskej republiky, má tu vytvorené rodinné a sociálne zázemie. Rodinným zázemím nie je len matka maloletého, ale tiež starí rodičia zo strany matky maloletého. Tým, že maloletý navštevuje pravidelne predškolské zariadenie, má vytvorený okruh kamarátov, je vo veku 5 rokov, kedy sa začína formovať jeho osobnosť, vzťah k rodine, priateľom, okoliu, kultúre, jazyku a podobne. Vychádzajúc z dikcie pojmu obvyklý pobyt, tento pojem naznačuje, že štátom obvyklého pobytu dieťaťa je štát, v ktorom dieťa dlhodobo žije, má tam vytvorené rodinné a sociálne zázemie, teda rodinu, priateľov, navštevuje tam predškolské alebo školské zariadenie, záujmové krúžky, je tam zdravotne poistené, má tam svojho lekára a pod..

Proti uzneseniu odvolacieho súd podal dovolanie otec maloletého dieťaťa, ktorý žiadal uznesenie krajského súdu zmeniť, tak že uznesenie okresného súdu sa potvrdzuje, alternatívne uznesenie Krajského

súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal, že odvolací súd rozhodol, vo vzťahu k návrhu vo veci samej, o veci, v ktorej nemal právomoc konať, t. j. o veci, ktorá nepatrí do právomoci slovenských súdov. Poukázal na to, že odvolací súd nedostatočne skúmal skutkové okolnosti, najmä neprihliadol na skutočnosť, že matka len svojim neoprávneným konaním zapríčinila danú situáciu, v ktorej sa maloletý nachádza a len na základe jej neoprávneného rozhodnutia sa maloletý aj naďalej zdržiava na Slovensku. Vzhľadom na uvedené nie je preto možné chápať Slovensko ako krajinu obvyklého pobytu maloletého. Krajinou obvyklého pobytu J. je aj naďalej S., kde J.il pred jeho neoprávneným premiestnením matkou, kde má domov, otca a ostatnú rodinu. Otec maloletého vo svojom dovolaní poukázal na uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 1 Cdo 151/2013 zo dňa 1. októbra 2013, z ktorého citoval: „Podľa názoru dovolacieho súdu právomoc Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého J. v zmysle § 39 ods. 1 ZMPS nie je daná.“ Taktiež podľa otca maloletého dieťa nie je daná právomoc slovenského súdu konať ani o návrhu matky na nariadenie predbežného opatrenia. Odvolací súd podľa názoru otca nezobral do úvahy, že uplatnenie osobitnej právomoci podľa § 39 ods. 3 ZMPS si vyžaduje naliehavosť rýchlej a účinnej ochrany ohrozených práv dieťaťa alebo majetku, naliehavosť však vzhľadom na skutkové okolnosti prípadu vôbec nie je daná, a rovnako nie sú dané podmienky pre nariadenie predbežného opatrenia. Všetky materiálne potreby maloletého sú podľa vyjadrenia otca v súčasnosti zabezpečené. Dôvodil rozhodnutím okresného súdu, sp. zn. 5 P 521/2013 v spojení s rozhodnutím krajského súdu, sp. zn. 15 CoP 13/2014 zo dňa 5. marca 2014, ktorým súd predbežne upravil styk otcu s maloletým, a to tak, že otec je oprávnený sa s maloletým stretávať prvý a druhý týždeň v mesiaci, s to od stredy od 9:00 hod. do nedele 19:00 hod. Vzhľadom na predmetné rozhodnutie tak nie je daný naliehavý právny záujem na nariadení predbežného opatrenia, keďže výživu maloletého po dobu 10 dní v mesiaci zabezpečuje výhradne on.

Matka vo svojom vyjadrení poukázala na vecnú správnosť napadnutého uznesenia. Záverom konštatovala, že dovolanie proti predmetnému uzneseniu je neprípustné.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie krajského a okresného súdu, ako aj konanie, ktoré týmito rozhodnutiami predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, je tento opravný prostriedok prípustný, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm.a/ O.s.p.), alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm.b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa doslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

Nakoľko je v prejednávanej veci dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o predbežnom opatrení, ktoré vykazuje znaky jedného z tých rozhodnutí, ktoré sú taxatívne vymenované v ustanovení § 239 ods. 3 O.s.p. ako rozhodnutia, kde dovolanie nie je prípustné, je nepochybné, že prípustnosť dovolania otca maloletého z ustanovenia § 239 O.s.p. nemožno vyvodíť.

So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád zakladajúcich tzv. zmätočnosť, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal i otázkou, či konanie nie je postihnuté vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku a uzneseniu) odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 239 O.s.p. vylúčené. Podmienky prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. sú pritom stanovené tak, že právne významné nie je samotné tvrdenie dovolateľa, že k týmto vadám došlo, ale až jednoznačné preukázanie výskytu procesnej vady tejto povahy.

Dovolateľ existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 písm. b) až g) O.s.p. netvrdil a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Dovolateľ v dovolaní tvrdí, že postupom odvolacieho súdu sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci slovenských súdov a nie je daná ani osobitná právomoc na vydanie opatrenia na ochranu práv maloletého v zmysle ust. § 39 ods. 3 ZMPS, čím došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. a) O.s.p..

Dovolací súd pri posudzovaní existencie vady konania v zmysle § 237 písm. a) O.s.p. vychádzal z ustanovení ZMPS, pretože ide o konanie s medzinárodným prvkom.

Z priebehu konania vyplynulo, že v konaní vedenom vo veci starostlivosti o maloletého Kiyomasu je spornou otázkou jeho obvyklého pobytu, ktorá má následne vplyv na to, ktorý súd má právomoc vo veci konať.

V rozhodnutí najvyššieho súdu 1 Cdo 151/2013 z 1. októbra 2013 je správne konštatované, že miesto obvyklého pobytu maloletého predtým než prišiel na Slovensko bolo S.. Ale je potrebné uviesť, že od predmetného rozhodnutia najvyššieho súdu a od príchodu maloletého na Slovensko uplynula istá doba, v dôsledku ktorej je sporná otázka právomoci súdov. Túto otázku okresný súd v priebehu konania neskúmal a vôbec sa s ňou nevysporiadal. Nezobral do úvahy skutočnosti, ktoré majú vplyv na rozhodnutie, ktorá krajina je miestom obvyklého pobytu maloletého, s poukazom na to, kde dieťa dlhodobo v súčasnosti žije a kde má vytvorené rodinné a sociálne zázemie (rodina, priatelia, zdravotná starostlivosť, návšteva predškolského zariadenia, záujmové krúžky..).

Preto krajský súd správne rozhodol, keď zrušil uznesenie okresného súdu a veci mu vrátil na ďalšie konanie. Vzhľadom na skutočnosť, že nebola doposiaľ jednoznačne zistená otázka právomoci súdov, v tomto štádiu konania nie je daný dovolací dôvod podľa § 237 písm. a) O.s.p., preto bolo potrebné dovolanie odmietnuť.

Aj napriek tomu, že dovolací súd nerozhodoval o merite veci poukazuje na správny postup krajského súdu, keď zrušil rozhodnutie okresného súdu i v časti návrhu na vydanie predbežného opatrenia vzhľadom k tomu, že podľa ust. § 39 ods. 3 ZMPS právomoc slovenského súdu vo veciach starostlivosti o maloletých i keď nie je daná, slovenský súd urobí opatrenia potrebné na ochranu

maloletého, o ktorom postupe upovedomí štát obvyklého pobytu maloletého, pričom opatrenia prijme podľa slovenského hmotného práva.

V dovolacom konaní bola úspešná navrhovateľka, ktorej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd navrhovateľke náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo táto nepodala návrh na ich náhradu (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.